

INSERTIUNI:

se plătesc cu prețuri foarte reduse.

Manuscrisurile sunt a se adresa redacției și acelea nu se înapoiază.

Epistole nefrancate nu se primesc.

ACTIVITATEA

ABONAMENT:

Pe an 6 cor. pe 1/2 an 3 cor.

Pentru plugari—țărani pe an 4 coroane.

Pentru România și străinătate: Pe an 16 franci.

Un număr costă 12 bani.

EDITOR, PROPRIETAR ȘI ȘEF-REDACTOR:

DR. AUREL MUNTEAN

Apare în fiecare Joi.

REDACTOR RESPONSABIL:

LAURIAN BERCIAN

INALTA NOBLEȚE A FEMEII

DE

CARMEN SYLVA.

Sunt în lumea asta mai multe biserică decât cunoaștem noi. Avem vederea scurtă și suntem vecinic gata să credem, că toate trebuie să aibă o formă specială, că acordurile rugăciunilor și ale câtecelor cerești trebuie să se împraștie în ecouri prin vastele lor cuprinsuri. Cum se uităm noi așa de ușor, că pentru cei mai mulți dintre noi, cei patru păreți ai odăii în care se afla leagănul nostru, reprezentau prima biserică, când, ingenunchiați, în fața mamei noastre, învățăm din gura ei prima noastră rugăciune? În momentul acesta mama e o adevărată preoteasă, ear' copiii, adunați în jurul ei și cu ochii la buzele ei, formează corul adunat în jurul altarului, cari îngână răspunsurile cu vocile lor fragede. Ai învăța să-și înalte sufletele, a ținea tinerile lor minți deapururi în conglăsuire cu gândurile pure și nobile, iată în adevăr o misiune sfântă, și e rar fără îndoială ca o misiune mai mare să fie încredințată celui mai sfânt dintre preoți.

Pretutindenii unde covârșește înrurirea mamei, îndată se coboară un colțșor de cer pe pământ; iubirea ei veghetoare, care sfințește tot ce atinge, innobilează atât de mult pe cel mai mic din serviciile ei, încât până și soba la care încălzește o ceașcă cu lapte pentru copilul ei bolnav, devine altarul pe care întreține focul prețioasei jertfe. Flacăra se duce până sus la Tronul Grației, lacrimile amestecate cu suspine pe cari le varsă ea pentru tămăduirea acelei ființioare scumpe, cari îi dorește lumina zilei. Ce altă scenă pe pământ e mai dulce și mai frumoasă decât aceea a plâpândului pruncușor legănat în brațele mamei sale și adormind la sînul ei! Poala maicei sale, care a fost pentru el cel dintâiu leagăn e adevăratul Sfânt al Sfinților, sanctuarul din care sunt gonite primejdia și ispita, portul care te adăpostește de furtunile vieții.

* * *

Mai e și un alt sanctuar, sala de spital, a cărei preoteasă, sora de caritate, cu pas ușor, lunecă dela un bolnav la celalalt, ducând fiecăruia rînd pe rînd dumnezeiască-i vestire a păcei și a mîngăierii. Chemarea ei e poate cea mai nobilă dintre toate, căci neavînd nici un copil născut dintr'însa pe care să-l adoare, ea devine mama tuturor desmoșteniților omenirii: O găsești ori unde întristarea și boala fac victime: puternici și umili, bogați și săraci, tineri sau bătrâni, frumoși sau urîți, fiecare e un membru al mamei sale

familii de adopțiune, și comorile milei și duioșiei femești sunt dăruite de o potrivă cu belșug tuturor. Ea e cu drept cuvînt pentru toți Ingerul Ajutor, care trece prin mijlocul lor, când răcorind cu dulcea ei atingere o frunte arsă de friguri, când adăpînd buze arzătoare și cojite, când ridicînd sau muind perna pe care se odihnește un cap greu, îndurerat, sau niște membre chinuite de boală. Mîna ei delicată are un balsam pentru ori-ce rană. Vocea ei blîndă mîngăie pe discurajați, însuflește pe desnădăjduiți; pare că somnul nu închide nici odată ochii ei vecinic veghetori, și că oboseala nu o oprește nici odată în mersul ei milostiv. La lumina pe care o răspândește prezența ei, scenele cele mai întunecoase se transfigurează: sala de spital ticsită de suferinzi, coliba murdară și neagră, celula pușcăriașului, cortul de ambulanță pe câmpul de luptă, fiecare din locurile acestea este un templu al cărui farmec sufletesc întrece cu siguranță perfecțiunea rece a celei mai impunătoare catedrale de piatră.

* * *

Femeea mai este și preoteasa căminului ei. Aci e fortăreața ei, regatul ei netăgăduit. De dimineață până sara ea se îndeletnicește fără răgaz cu roștul gospodăriei sale, dă soțului ei ajutorul cel mai credincios. umblînd în juru-i pe când el lucrează, și punînd fie-ce lucru la locul său în tăcere ca să-l facă fericit și mulțumit. Grație ei, el poate lucra fără a fi neliniștit de grijile casnice, cari i-ar putea rătăci gândul dela țintele cele mai înalte și dela ambițiile cele mai nobile.

* * *

Mai sunt vrednice de toate laudele acele femei care, cu o inimă de mamă, primesc să crească copii cari nu sunt ai lor, și nemărginindu-se a-și împlini datoria numai de ochii lumii, pun în mișcare tot sufletul lor pentru binele și fericirea micuților, cari li-se încredințează. Adese-ori e cea mai mare dintre copii, care servește de mamă celor mai mici, deși câte odată nu e mare deosebire de vîrstă, și care desfășură toate puterile sale trupești și intelectuale, slabe încă, pentru-că orfanii să nu simtă prea amar lipsa îngrijirilor materne; tot ea îi învață — de oare-ce n'au pe alt cine-va care să le dea lecții — ceea-ce a învățat și ea, fără a se gândi vre-odată în simplitatea devotamentului ei, că ingerii îi călăuzesc pașii, țin seamă de toate faptele ei și îi înscriu numele în eternul registru al preoteselor religiei de iubire și de caritate.

* * *

Nu este sferă cât de umilă în care femeea să nu poată sfinți opera ei prin spiritul în care o întreprinde.

Aceea, care îndură supărările și toanele unei săpâne aspre și neîngăduitoare și care nu încetează să-și dea toate ostentelile pentru-ca să merite o vorbă bună de care în veci nu are parte, aceea care nu se cruță nici odată, care e vecinic gata a face un serviciu de bunăvoie, fără nici o pretenție de răsplătă, nu trebuie oare să o considerăm și pe ea ca pe o preoteasă obscură și anonimă a aceleași cauze mărețe?

Dar tînăra lucrătoare, cusătoreasa săracă, care mănuește acul până noaptea tîrziu pentru a susține un tată bătrîn sau o mamă bolnavă, nu împlinește și ea o misiune din cele mai pioase făcînd, fără a se plînge cătuși de puțin, jertfa tineretelor ei, a senătăței și a puterilor ei? Trista și îndurătoarea mică creatură, încovoiată pe lucrul ei — tablou de un patetic mut — e în adevăr eroică în resemnarea ei cu soarta lipsită de ori-ce bucurie; nici un murmur nu iese din buzele ei și totuși trebuie să înăbușe toate dorurile inimii sale, neputînd să expire la nici una din plăcerile pe cari viața le rezervă copiilor ei mai fericiți.

Mica păzitoare în sdrențe, care duce găștile în piață, cât timp gândurile ei rămân pure și inima cinstită, e și ea un inel din lanțul cel mare care leagă pe femei la olaltă ca pe niște surori. Căci un serviciu, ori-cît de infim ar fi el, când îl îndeplinești cu credință, nu e nici odată pierdut, ear' al ei, cu toate-că nu-și dă seamă de el, trebuie în mod fatal să contribuie la sporirea totalului general.

Ea nu se gîndește de loc, că cerul a închis, ca într'un prețios păstrător de moaște sfinte, ființa ei atât de șubredă; ea șede pe câmp împrejmuită într'un decor de verdeață, cu ochii plini de nevinovăție copilărească, fixați în mirare pe albastrul profund al boltei care se întinde deasupra capului ei, în timp ce picioarele-i se sprijină pe un covor de catifea verde ale cărui flori pe cari n'ar fi în stare să le numere sunt numai pietre scumpe. Da câmpia e un sanctuar, ca și țărîmura incult al mării.

* * *

Femeea de colo care, stînd în picioare, își strînge pruncul la sîn și ține un alt copil de mîna, în timp ce privirile-i sfioase și gînditoare se fixează pe orizontul depărtat, asupra valurilor crude și lacome, cari, poate, au înghițit barca soțului ei, nu simbolizează ea oare preoteasa mării și a Tempestei? Vîntul urlă, cerul se întunecă, dar ce-i pasă?

Ea așteaptă, pîndește, ear' obrazul ei pâlzește cu cât ceasurile trec fără ca vre-o pinză să se zărească pe largul mării. Ce vor deveni bieții ei copilași, dacă acela care câștigă pînea zilnică nu se va mai reîntoarce? Ea, atunci,

va trebui să fie și tată și mamă pentru acei mici nepăstuiți fără apărare; inima i-se sfîșie dar ea nu pierde curajul, ci se oțelește în lupta desnădăjduită.

(Va urma).

Urmasul marelui Andrei.

Mare luptă a fost la alegerea de metropolit gr.-or. din Ungaria și Transilvania după moartea metropolitului Andrei Șaguna.

Precum bine se știe, erau două partide puternice.

Rezultatul a fost: alegerea Episcopului din Arad, Procopie Ivacicovici.

Ca la toate alegerile, astfel și aici, ambele partide preocupate și de interese private, un rîu, care Românilor le-a stricat și le strică necontentit.

Era un bine nespuse de mare, dacă moșteneau ai nostri dela vechii Romani și devisa: Suprema lex, salus Reipublicae și o traduceau în toate afacerile noastre.

Că alegerea noului metropolit a fost greșită s'au convins și partizanii lui.

Cu două calități, va se zică cu orice care din cele următoare, Ivacicovici ar fi fost binevenit pe scaunul metropolitan, înțeleg pentru partida, care l-a ales.

Aceste calități ar fi fost: capacitatea de-a lucra de sine, a doua: însușirea de a se lăsa condus de alții. Dar' una nu o avea, ceialaltă îi lipsea.

Următoarele episoade din viața lui Ivacicovici constată pe deplin maxima, că nu totdeauna cei cari se bucură de o poziție înaltă, sunt și la înălțimea chiemării lor, totodată ne servesc de barometru spiritual al următorului marelui Andrei, și încă ceva:

I. Curînd după-ce Ivacicovici își ocupă scaunul metropolitan se prezintă dela Brașov o deputațiune de trei, ca să-l informeze despre starea procesului, ce aveau parochienii gr.-or. români cu Grecii de acolo, proces, care numai anii trecuți s'a terminat în dezaforul Românilor.

Brașovenii sperau, că noul metropolit, cu capacitatea și vaza lui, se va întrepune la locurile competente în favoarea dreptului lor.

În deputațiune căzu soarta se vorbească avocatul Străvoiu.

Deputațiunea primită în audiență, oratorul începe a exprima starea lucrului cu seriozitatea recerută, totodată cu însuflețirea, ce purcede din convingerea, că aperi o cauză dreaptă. Metropolitul stă neclintit și ascultă. *Deodată își pune degetul arătător pe frunte...* (Tăman, ca unul din membrii comitetului de supraveghiere al institutului »Ardeleana«!) Dl Străvoiu, vîzîndu-l în asta

poziție atentivă, se inspiră își începe cu mai mare foc...

«Străvoiu... Străvoiu...» exclamă deodată Metropolitul, atingând pe orator cu degetul: «ști de unde-ți vine numele? dela Strava!»

Străvoiu își întrerupse cuvântarea. Deputațiunea își ocupă loc pe scaune se încinge o discuție cu totul indiferentă de cauza procesului. Resultat, ca în palmă. Deputația se reîntoarce cu buzele umflate!

II. O altă dovadă spirituală. Era să se sfințească școala din Avrig. Metropolitul încă a fost invitat. Mai întâiu se ținuse serviciul D-zeesc în biserică, de unde eșind trecură cu toții pe lângă mormântul lui George Lazar, unde se opriră puțin, țineți bine minte la mormântul lui George Lazar, cu metropolit cu tot și cetiră, earăși cu metropolitul împreună, și inscripția de pe piatra mormentală. De aici merseră la școală.

După terminarea actului de sfințire se întinde în sala școlii o masă la care ia parte un public numeros. Aici se ridicară mai multe toast. Metropolitul, se înțelege, solito more, încă era obligat să țină toast și să dea avânt înaltului seu spirit. Publicul ascultă cu gura căscată când începu dînsul.

Scurte erau aceste toast, dar' cuprizele, după cum zicea fiertatul Diamandi.

«Să trăiască dl M.» începu metropolitul și dând cu ochii de alt mesian: «și dl P., apoi văzând pe altul (în unul și același toast) «și dl Preda», care este născut în comuna aceasta, unde după cum îmi aduc aminte este înmormântat și George Lazar. Drept este aici e înmormântat Lazar? «Aici» răspunseră cei prezenți.

Tot cu acest prilej a ținut Metropolitul și o altă cuvântare foarte edificatoare pentru popor... «dați-Ve copii la școală, dragii mei», a zis între altele, «cei mai cuminți se vor face domni mari, advocați, doctori... pe cei mai proști aduceți-i la mine, că vi-i fac popi!»

Incă o nostimă de a Metropolitului Ivacicovici cu privire la memoria lui zăpăcită.

III. Metropolitul pătimea de un picior. Din cauza aceasta la mers trebuia

de comun să fie ajutat de a doua persoană. În Sibiu sarcina asta căzu la început pe teologul Medrea din Stremț.

Odată Metropolitul oficia în biserică. Lângă el ca ajutor să afla acum alt teolog.

«Cum te cheamă, fiule, întrebă Metropolitul.»

«Popescu, Excelență.»

«De unde ești?»...

«Din Stremț.»

«Hm... dar' cum te cheamă?»

«Popescu...»

«De unde ești?»

«Din Stremț... din Stremț.. și cum te cheamă?»

«Popescu.»

«Nu ești frate cu Medrea?»

Alegerea de patriarch sârbesc a Metropolitului a fost împinată, prin urmare, cu bucurie în întreagă arhidieceasa.

Nr. 345/1902 F. G.

Concurs

Spre scopul conferirii de stipendii din «Fundațiunea lui Gozdsu» pe anul școlar 1902/3 pentru școlile medii, facultăți, universități și școlile de cadeți militari la armata comună și honvezi — se scrie concurs pe lângă următoarele condițiuni:

1. Concurenții să documenteze cu documente originale sau autenticate de notari publici:

a) că sunt fii de cetățeni ungari și aparțin bisericii ortodoxe orientale române, spre care scop se recere extrasul din matricula botezătorilor, provăzută cu clausula parochului competent, că și de present aparțin la biserica greco-orientală română;

b) că studiază cu succes bun la vreun institut public din patrie, spre care scop au să subștearnă studenții dela școlile medii atestatul despre anul școlar 1901/2, ear' cei dela facultăți și universități indicele despre toate cursurile ascultate și respective documentul despre progresul făcut;

c) că nici averea proprie, nici a părinților nu ajunge să acopere toate trebuințele pentru creșterea concurentului, spre care scop e a se produce atestatul dirigătoriei politice competente. Atestatul să cuprindă și date pozitive despre această avere și trebuie să fie subscris și de preotul locului, ear dacă n'ar fi acolo preot ori ar fi înrudit cu concurentul, trebuie să fie subscris din partea protopopului concernent.

2. Dacă concurentul a întrerupt studiile, atunci are să producă și atestat oficios despre ocupațiunea sa, întru timp și despre purtarea sa morală pe acest timp.

3. Fie care concurent are să arete în petițiunea sa specialitatea la care, și locul unde voește a continua studiile, precum și aceea, dacă are și alt stipendiu.

4. Cei-ce voesc să studieze în străinătate, au să arete necesitatea de a face studii în străinătate, ca în cazul dacă li se va vota stipendiul, să se poată îndată exopera concesiunea ministerială prescrisă.

5. Cu privire la concurenții pentru dobândirea de stipendii spre absolvarea școlilor militare de cadeți, se observă, că stipendiile acestora pe lângă documentarea condițiilor staverite în acest concurs [p. 1. a. c. 2, 3, 6, 8 și 9] numai atunci se vor extrada comandai școlilor militare, dacă concurentul va documenta, că este primit de elev regulat la respectiva școală de cadeți.

6. Petițiunile instruate cu documentele necesare sunt a se adresa la Reprezentanța fundațiunii lui Gozdsu, Budapest VII. holló utca 8 sz. până la 5 August st. n. a. c.

7. Totodată se provoacă toți stipendiștii actuali, prin urmare și cei absolvenți, cari cer ajutoare pentru depunerea rigoroaselor și câștigarea gradului de doctor, că până la termenul sus indicat, și pe lângă observarea p. 3. din acest concurs, să arete rezultatul studiilor din anul școlar 1901/2 căci alcum li-se va dista stipendiul, respective nu vor căpăta ajutorul.

8. Petițiunile, cari nu sunt instruate cu documentele sus amintite sau sosite după termenul scris, nu se vor lua în considerare.

9. În interesul expedării regulate, fie care concurent să indice în petițiune locul și poșta ultimă, unde este a i-se trimite soluțiunea Reprezentanței.

Din ședința comitetului fundațiunii lui Gozdsu ținută în 24 Iunie n. 1902.

Comitetul.

Turbații dela Arad.

Să știe, că toată presa a fost luat poziție contra alegerii lui Mangra de episcop.

S'a ventilat lucruri foarte scandaloase, din cari dacă numai a zecea parte sunt drepte, apoi Mangra nici diurnist n'ar putea să fie la consistor!

Ba dacă un singur scandal din cele multe, e adevărat, apoi Mangra dacă ar cinsti reverenda preoțească și are noțiune de puritanismul, că trebuie

să fie calificația principală a unui preot, apoi la moment și-ar depune oficiul onorific, ce poartă azi, și nici n'ar fi ertat să viseze de Episcopie!

Ceea-ce a scris «Activitatea», a fost o corespondență din Arad, să vede, că colportorii lui Mangra știu, că cine-i autorul.

Și totuși piticii foaiei arădane să ocupă și cu alte persoane, cari până aci n'a contribuit nimica la descoperirile scandaloase mangriste.

E bine Domnilor, dacă D-Voastră pe lângă păcătoșia ce-ați dovedit cu apoteosele lui Mangra, mai aveți și cu-tezanța de a fi și guralivi, apoi chiar în bun moment o faceți.

Anume:

Tocmai acum ne-a venit la cunoștință, că «Prea Cuvioșia Sa» azi cum îl numesc aspirații lui la oala cu carne: «Ilustritatea Sa (I?) Dl Vasile Mangra a fost scupiat în față de un domn cu numele Baross, și martor secular a fost la acest scandal un domn vrednic de toată încrederea Laczay, șeful băncii austro-maghiare din Arad.

Dl director Laczay a fost, care pe «Ilustritatea Sa» [sic] Mangra, cu autoritatea sa personală l-a scăpat, să nu fie și alcum insultat.

Acesta-i un cas concret; și venindu-ne la cunoștință, în interesul bisericii noastre, preafirește, că cu datul de astăzi, se aduce la cunoștință domnului Ministru-Președinte.

O publicăm aceasta, ca să nu se poată afirma, că noi am denunțat pe furis pe Mangra înaintea guvernului.

Credeam, că aventurierii arădani vor fi încântați, de sinceritatea noastră, cu care-i surprindem.

Știm noi bine, că episcopia lui Mangra e chestie de existență, nu pentru diecesa Aradului, ci — pentru ziarul arădan și aventurierii lui; și pricepem, că fiind vorba de un sutenagiu bănesc ce așteaptă această clică dela el, apoi ei trebuie să se folosească de toate mijloacele spre a spăla harapul — să fie alb....

Doar' dl Mangra, ar trebui să știe, că dacă îl spală astfel de oameni, apoi și mai mult — îl mângesc...

Noi pe dl Măglaș în persoană nici

FOIȘOARA

Ura lui Eminescu.

Și victorios s'a întors dela războiu Românul. Și, ca și strămoșii săi, a pus lumea în uimire prin bravura sa.

Ear acei ce au profitat din războiu nu au fost români adevărați. Acei-ce au furat gloanțele și pratul de pușcă, cu care trebuia să meargă Românul în războiu, erau acele «produse de baltă» cum le zicea genialul poet într'un articol intitulat «Pătura superpusă.»

Dar ni se va cita parte din Sat. a II-a. Așa este. Aveți dreptate. Decât să vedem dacă femeile vizate sunt românce adevărate, «născute iar nu făcute». Să vedem.

Noi avem în veacul nostru acel soi ciudat de barzi, Care încearcă prin poeme să devie cumularzi; Inchinând ale lor versuri la puternici, la cucoane, Sunt căutați în cafele și fac șgomot în saloane; Iar cărările vieții fiind grele și înguste, Ei încearcă să le treacă prin protecție de fuste, Dedicând broșuri la dame a căror bărbați ei speră C'ajungând când-va miniștri le-a deschide-o carieră. De ce nu voiu pentru nume, pentru glorie să scriu? Oare glorie să fie a vorbi într'un pustiu?

Dar românce sunt oare acele ce cu fustele au ridicat persoane incapabile la funcții înalte de șefi de servicii prin Ministere? **]

*) Vezi M. Eminescu, 1880 și 1881. Ediția a III-a.

**) Vezi Industria berei, 1895 de I. S. Ordeanu.

Dar oare români neași sunt acei miniștri ce fac avansările și numirile în slujbe pe baza scrisorilor venite dela femei?

Și mai departe.

Azi adese ori femeia, ca și lumea e o școală Unde n'veți numai durere, înjosire și spoială: La aceste academii de știință a zinei Vineri Tot mai des se perindează și din tineri în mai tineri, Tu le vezi primind elevii cei imberbi în a lor clas Până când din școala toată o ruină a rămas.

Care școală dragă poete? Ce școală e aceea dela care tu și țeara ați așteptat atât de mult? Ce școală e aceea în care v'ați pus toată speranța regenerării acestei oropșite țări, ce a devenit aproape numai o «expresie geografică» după-cum prea bine o botează nemuritorul Eminescu? Cine era aceia, căreia ni-e rușine să-i zicem femeie, și la care se prindeau din tineri în mai tineri și primiau elevii cei imberbi «până când din școala toată o ruină a rămas».

A! Dar ni se pare că o cunoaștem bine și noi pe acea școală. Ori poate așa cred eu?

Ei bine ochiu genial! Nu a rămas nimic nepătruns de puterea-ți fermecătoare? Și acolo ai străbătut? Ori ești tu singur «luna» dela începutul Sat. I-a?

Lună tu, stăpâna mării, pe a lumii boltă luneci Și gândirilor dând vieță, suferințele întuneci; Câte termuri înflorite, ce palate și cetăți Străbătute de-al tău farmec ție singură-ți arăți! Și în câte mii de case lin pătruns'ai prin ferești, Câte frunți, pline de gânduri, gânditoare le privești!

Vezi un rege ce împânzește globu'n planuri pe un veac, Când la ziua cea de mâne abea cuget'un sêrac — Deși trepte osebite le-au eșit din urna sorții, De opotrivă-i stăpânește raza ta și geniul morții.

Și pe toți ce'n astă lume sunt supuși puterei sorții, De o potrivă-i stăpânește raza ta și geniul morții!

Da poete, toate sunt stăpânite de rasa pătrunzătoare a ochiului tău.

Și dacă am cunoaște școala, și în caz că nu ne înșelăm și iarăși în caz că am cunoaște și noi femeile biciuite de satira ta și că tu nu faci de loc teorie generală, ci punând punctul pe i vizezi școli speciale, atunci un lucru te rugăm: Se nu generalizezi cazul și se nu arunci veninul acelei Satire asupra femeii române. Nu, nici odată femeia română nu a sacrificat cinstea familiei pentru satisfacerea unei patime oarbe. Cu atât mai puțin va fi ea capabilă să sacrifice o școală. Matroana română demnă urmaș a Lucreției mai de grabă își va înfige — ca și aceasta — cuțitul în inimă, decât se permită ca trupul ei să fie pângărit și onoarea-i profanată.

De aceea caută-le origina și vei vedea, că alt sânge decât cel românesc a circulat și circulă prin vinele femeii vizate de tine. Nu sânge românesc, ci venin sêlbatec e concentrat în inima ei, căci nu piept românesc, ci lapte păgânesc, respective viclean a supt ea. Cercetează-le școala lor și vei vedea, că e tot aceea a «lupanarelor» Parisului, unde

vorba aceea: au fost trimise juninci cinstite și ne au venit vaci demoralizate. «L'am trimis bou și a venit vacă». Astfel stând lucrurile te rugăm și-ți vom zice: Iartă-le poete căderea lor — de altfel cădere de neertat — după-cum poate și soții lor le vor fi ertat, ne având ce mai face. Și poate inima bună a poetului le va erta.

Dar! Dar nu știm, dacă le va erta țara. Da, țara atât de primitoare, țerei ce le-a ridicat din noroiu la cele mai înalte demnități, li va fi ei permis să le ierte? Și mai pe sus de toate, fiii acelei școle ruinate vor putea ei trece cu vederea crima comisă de aceea-ce trebuia să caute a contribui la moralizarea, la înălțarea, iar nu la demoralizarea, la ruina acelei inocente școli? Țara și acești fii pribegi, acești oameni fără căpătăiu se vor ridica odată și punând mânele cruce, cu ochii înălțați spre cer, vor cere răsplătire celui prea drept și nemărginit de bun, Il vor implora să trimită urgia cerului asupra aceleia-ce în schimbul unei poște animalice a distrus o școală, a distrus poate viitorul de aur al unei țări.

I. S. ORDEAN.

nu-l cunoaștem, însă declarăm aci, că pentru lucruri concrete, cari la cas de lipsă le poate și dovedi, atât d-sale cât și altora, ziarul nostru le stă la dispoziție, pentru-că interesul public așa pretinde, că faptele unui candidat de episcop să fie supuse celor mai severe critice, însă acușele produse să fie drepte.

Noi suntem convinși, că unii D-ni cari au votat pentru Mangra, dacă ar fi cunoscut pățaniile acestui Domn, apoi nu se lăsau să fie seduși la o astfel de greșală; pentru-că nu se poate admite, că și numai după cazul cu Baross, să fie Mangra în același oraș episcop, unde mai înainte l-a scupiat în barbă — fără nici o satisfacție!

Ceea-ce s'a întâmplat cu un Mangra, nu-i iertat să obvină în trecutul unui Arhiepiscop Român!

Măglaș! Incât știm noi de „T. P.“ acum urgisitul Măglaș a scris destule în acea foaie, a suferit chiar și pedepse aspre din partea justiției pentru celea scrise acolo, în calitate de ceva responsabil. Dl Măglaș cunoaște mai bine decât ori-și-cine altul putina infectă a politicii »T. P.«.

Murdăriile și bălăcărurile (ipsissima scripta) ziaristicii noastre cine le-a importat de peste munți încoace? dacă nu chiar directorul acelei foi, cu numele vilăgosi Russ János! ajutorat de caterisătorul Celibidache!!

Romanitatea noastră, cari nici când nu am șovăit și nu am umblat cu doi bani în trei pungi, nu este competent a o trage la îndoială și a o judeca oamenii, cari chiar schiopăland, ca și în politică, au alergat după ministrul de odinioară Hieronimy, când venise în Ardeal să pipăie pulsul Românilor, atunci când toți cei de bună credință se fereau de el ca de ciumă! Alergarea lui Russu Șirianul și convorbirile lui și atunci și acum sunt încă tot suspecte și va rămânea o enigmă politică până-î hăul!

Că ce fel de Români suntem noi cești dela »Activitatea« să vede apriat. Ținuta noastră apucată la început au aflat imitatori, și însuși »T. P.« cu ortaca sa »Libertatea«, de aici, ne mămuțește, jaluse poate ambele de eventualele rezultate, ceea-ce am mai enunțat odată.

Una o știm, că la faptele aieva românești, cari le-a dovedit în atâtea rânduri amicul nostru personal I. V. Barcian, dela Timișoara, abea vor ajunge cei dimprejurul »T. P.« și a »L.« Că de față are alte vederi, își va avea motivele sale! Cine a umblat mai mult după înfrățire, ca cei din jurul »T. P.«?

Zis-am și am pretins și dela »T.« din Sibiu, să ne nominez pe Români cei buni. Noi încă avem destule la dosar despre amici de ai »T. P.«

Am discreditat ziaristica! Cine ne-o zice! »T. P.« adevă n-oa! »zi-i mamă gușată, să nu-ți zică ea!

»Scârbovenie«, »josnicie«, »imbecilități«, »existențe catilinare« sunt tot atâtea cuvinte scoase din glasul »T. P.« inventate pe pusele Ungariei, unde sunt dedați oamenii a se apăra de ele ca de vânturile orcanice, aruncându-se cu spatele pe ușe.

Acum odată atâtea. Dacă voiți și mai mult!

NOUȚĂȚI

— *Din diecesa Lugozului.* La intervenirea Ilustrității Sale Dr. Demetriu Radu, Inaltul ministeriu de culte a votat în sarcina bugetului fondului religios pe anii 1903/4, 41.500 cor. pentru lărgirea reședinței episcopiei. Noul edificiu se va ridica pe locul unde se află astăzi cancelăria diecesană și va cuprinde în etaj: capela, locuința secretarului, sala pentru ședințele consistoriale și biblioteca, ear' în parter, 3 chilii pentru cancelăria diecesană, arhive, 2 chilii pentru cassa centrală diecesană, sala pentru ședințele capitulare și chilia servitorului. În decursul celor 5 ani de când păstorește această diecesă Ilustritatea Sa, s'au ridicat deja la intervenirea Sa 40 edificii (biserici, școli și case parohiale), ear' acest nou edificiu e deja al 41-lea.

— *Ministru de justiție* a dat tuturor judecătorilor și magistratelor orășenești un ordin de cuprinsul, că economii și lucrătorii de câmp condamnați pentru transgresiuni și delicturi mai mici, numai după terminarea lucrului la câmp să fie provocați să-și facă osândă. La darea acestui ordin ministrul a avut în vedere principiul uman, ca familiile de economii și lucrători să nu fie lipsite de susținătorul lor chiar pe timpul lucrului la câmp, când economii au cea mai mare lipsă de brațe muncitoare.

— *Un Român distins.* Din Graefenberg să scrie, că comisiunea administratoare a băii »Freiwaldau-Gräfenberg« a ridicat un monument cu inscripțiunea »Hosan-Quellen« în onoarea d-lui Dr. Ioan Hosan, care timp de un pătrar de veac a fost medic balnear în Graefenberg. Monumentul se va desvâli în septemăna viitoare. Meritata distincțiune de care s'a împărțit dl Dr. Ioan Hosan ne înveselește inima.

— *Universitate catolică în Alba-Iulia.* »Pol. Ert.« anunță următoarele: Consiliul de direcțiune al statutului rom-catolic ardelean a adus o hotărâre însemnată în ședința sa ținută în Iulie. A decis, ca din fundațiunea fostului episcop Fogarassy de 2 mil., să înființeze în Alba-Iulia o universitate catolică. Ședința a fost presădată de episcopul conte Mailath.

— *Artileriștii români.* Sub conducerea a doi căpitani, 18 ofițeri de artilerie din România au luat în privire în zilele aceste vâlea Jiului de câtră noi. Oaspeții au fost pretutindenea bine primiți și încărcați cu preveniri. Toți au descălecat în Petroșeni în otelul lui Wagner și la depărtarea lor și-au exprimat mulțumire și recunoștința față de bună găzduire. — Aceste le scrie »Petroseny és Vidéke«.

— *Abdicarea d-lui Dr. C. Diaconovich* din postul de prim-secretar al »Asociațiunii«, prezentată în ședința de Sâmbăta trecută a comitetului, întrunit sub presiunea d-lui Dr. Alexandru Mocsonyi, nu s'a primit; în urmarea acestei deciziuni, dl Diaconovich a declarat, că își ține postul și mai departe. Cam cu greu s'ar fi și aflat un vrednic urmaș în locul d-lui Diaconovich, care se știe împreună practicul și folositorul cu bunul și frumosul, despre cari însușiri de gust, a dat destule dovezi.

— *Adunare populară contra dietei din Budapesta.* Mai multe mii de muncitori s'au întrunit Duminecă pe piața Garay din Budapesta și au votat o moțiune, în care protestează contra modului cum terorizează majoritatea dietală pe singuraticii deputați, cari nu-i sunt pe plac. S'a sculat și afacerea Pavlovics, declarându-se că majoritatea dietală n'are voie să reglementeze pe deputat. Dacă a comis o faptă punibilă, să se extrade judecătoriei și păcătosul să fie pedepsit în virtutea legii, ear' nu prin prepotența deputaților din majoritate.

— Duminecă după amiaz s'a descărcat o ploaie torențială în munții Hunedorii, umflându-se Cerna, a exundat drumul de țeară pe la Cristur și Bărcia-mare, încât trăsurile

comunicau numai pe pipăite. Mai toate locurile de pe șesul Cernei erau sub apă. Grâne, cucuruz și fâneațe au fost în mare parte nămolite. Pagubele cauzate sunt foarte însemnate.

Cătră 10 ore seara a sosit norii grei pe la Orăștie, unde asemenea a ploat puternic. Pagubă însă nu a pricinuit. Fulgerele și bubuiturile strașnice a ținut până târziu. Străzile orașului erau o apă, din păreți până în păreți.

Acest orcan teribil s'a tras tot spre răsărit și în aceeași noapte a sosit și la Vinerea, trăsind deodată în două suri vecine, în una o vacă și în cealaltă un junc. Șurile nu s'au aprins.

— *Fidanțați:* Amabila domnișoară Valeria Lampe, din Orăștie cu Domnul Alexandru Ureche, funcționar de poștă și telegraf în Budapesta. Sincerile noastre felicitări!

— *Avis școlastic.* (Internatul »Pavelian« din Beiuș). Părinții, cari doresc, ca copiii lor pe anul școlar 1902/903 să fie așezați în internatul »Pavelian« de băieți gr-cat. de lângă gimnasiul superior gr-cat. din Beiuș, sunt așezați, că cel mult până la 20 August st. n. a. c. să-și trimită petițiile la rectoratul acelu internat. Taxa de întreținere la an e: 240 cor., pentru uniformă 64 cor.. Taxele să plătesc în două rate anticipative: la 1 Septembrie și 1 Februarie.

Informațiuni mai în detaliu se dau de cătră Rectoratul internatului »Pavelian« de băieți.

— *Ecaterina Russ și Petru P. Banciu* fidanțați. Orăștie, 12 Iulie n. 1902.

— *Congres pentru cultura galițelor.* Reuniunea regnicolară pentru cultura galițelor va ținea congresul seu din anul acesta la 14 Septembrie în Poșon. În programa acestui congres sunt prevăzute și următoarele disertațiuni: 1. Direcțiune ce este a se da culturii galițelor; 2. Instrucțiune populară asupra cunoștințelor referitoare la cultura galițelor; 3. Despre modalitatea de a se da avânt valorării produselor dela galițe; 4. Despre exportul și comerțul nostru de galițe; 5. Rolul economiei ungare în cultura galițelor.

Sigur, că ar fi bine să avem reprezentanți și la acest congres.

— *Taxa pentru pasapoarte.* La ministeriul internelor au intrat multe plângeri, că pasapoartele pentru străinătate sunt foarte costisitoare, fiind-că notarii comunali din multe locuri încasează dela părți taxe enorme pentru pasapoarte. În consecvență a lansat dl Széll, ca ministru al internelor, o ordonanță severă, în care interzice strict notariilor comunali de a percepe taxe dela părți pentru instruirea documentelor necesare la liberarea pasapoartelor.

— *Adunarea a 47-a a stuparilor.* Stuparii din Ungaria, Austria și Germania vor ținea în Sept. a. c. adunarea gener. ambulată [a 47-a] în Timișoara. La această adunare va participa și Dr. Ioan Dzierzon, părintele stuparilor. În legătură cu această adunare vor avea loc emulațiuni în pregătirea fagurilor artificiali, în extragerea cearei și mierei. Pentru expoziția ce se va arangea, cu această ocaziune este numit un comitet compus din 7 stupari frunțași din Ungaria.

Este în interesul stuparilor nostru, ca și stuparii români să participe în număr cât de mare la adunarea din chestiune și cu deosebire să participe cei din părțile Bănatului.

— *Floarea soarelui.* Până aci știam, că floarea soarelui este o decorare sau frumuseță a grădinilor și câmpurilor noastre și că sămânța ei ne dă nu numai un nutreț bun pentru găini, ci și un ulei foarte gustos și sănătos. Acum s'a mai descoperit, că floarea soarelui este și un mijloc foarte bun de desinfecțiune [de curățirea aerului]. Floarea soarelui, plantată în câmpuri [măsură] mai în locuri umede și mociroase, face să dispară evaporările stricăcioase pentru totdeauna. S'a experat și aceea, că unde floarea soarelui fu sămănată în măsură mai mare, frigurile au dispărut aproape cu desăvârșire dintre oameni. Dacă mai luăm în considerare, că tullei cei groși ai acestei plante

sunt un bun material pentru foc, vom recunoaște cu toții, că sămânarea acestei plante merită toată atențiunea. Floarea soarelui nu cere nici lucru mult, nici pământ pregătit și îngrijire deosebită. Să o sămănam deci cu totdeadinsul prin grădini, pe lângă garduri, pe câmp, pe marginea holdelor, pe lângă cărări și drumuri, cu deosebire pe locuri umede și mociroase.

— *Oameni mai răi decât dobitoacele.* În Budapesta s'a descoperit zilele acestea niște fapte din cele mai rușinoase. Niște bărbați și femei desbrăcați de orice rușine ademenau fetițe în etate de 6—8 ani și după ce le îmbătau cu beutură dulce și amețitoare, apoi le dădeau pe mâinile unor oameni ticăloși, cari abuzau de ele. În timpul din urmă au ajuns pe mâinile acestor femei o copilă a croitorului Anton Mazur și a măturătorului de stradă Carol Flas. Intorcându-se acasă, fetele erau îmbolnăvite de boale lumești. Nenorocii părinți s'au jeluți la poliție, care a pornit cercetare și a descoperit până acuma pe Horváth Lajos, chelner, cu nevastă-sa, pe ciobotarul Megyeri Sándor și pe servitoarea Horváth Mari. Pentru asemenea ființe miserabile închisoarea pe viață, credem, că ar fi o prea mică pedeapsă.

Mulțumită publică.

Onorată Redacțiune!

Cu deplină satisfacțiune sufletească am onoare a aduce la cunoștința on. Redacțiunii, că cu ocasiunea sfintei bisericii din mica comună Delgea [filia apart. la parochia gr-or., protopresb. Hațeg], întâmplată la 8 Iunie a. c. la îndemnul subscrișului, s'a pus baza și unui fond parochial, exclusiv pentru această comună bisericăscă.

Spre scopul acesta au contribuit mai jos consemnați binefăcători, atât din loc, cât și din comunele vecine, cari au fost prezenți a această frumoasă sărbare, și anume:

Din Petroșeni: Petru Iacob, oficial la minele de cărbuni 4 cor., Avram Stanca, paroch 2 cor., Ioana Stanca, preoteasă 1 cor., Elisaveta și Elena Stanca 1 cor., Constantin și Donimic Stanca 1 cor., Raveca Stanciu 1. Laurenț 2 cor., Ioan Florea cu soția sa Ioana 2 cor., Nicolae Mucenic 1 cor., Maria Baluca 1. Petru 1 cor., Dumitru Buza 1. Dan 1 cor.

Din Livezeni: Maria Spoia 1. Dumitru 2 cor., Salomia 1. Dumitru 2 cor., Ileana Fleșan 1. Constantin 2 cor., Susana Calota 2 cor., Eva Prodan 1. Ion 2 cor., Iliana Rus 2 cor., Dochia Dasiu 1. Nicolae 1 cor. 40 fil., Vosia Cic 1. Ion 1 cor., Ioan Fleșan 1. Iacob 1 coroaună.

Din Delgea: Din discul Ocasional 4 cor., Ianoș Săcelean 1 cor., Ianoș Chean 1 cor., Iancu Corlan 1 cor., George Burlec, cantor 1 cor., George Brendeu 1 cor., Ianoș Neagoe 1 coroaună. Suma 41 cor. 40 fil., care sumă până la altă dispozițiune din partea comit. parochial s'a și predat episcopului George Burlec, cantor aci, spre administrare și îngrijire.

Se aduce, deci, și pe această cale, sus numiților binefăcători mulțumită și recunoștință din partea poporului nostru din numita filie.

Pentru liniștirea celor interesați, vă rog dle Redactor, să binevoiați a publica această dare de seamă în coloanele prețuitului D-Voastră ziar »Activitatea«, pe lângă care sum al on. D-Voastră

cu consensul com. par. respectiv

Petroșeni, la 30 Iunie 1902.

Stimător

Avram Stanca,
paroch.

SENTINȚE

Oamenii cei puternici nu caută niciodată cunoștința celor slabi, decât pentru a avea complesanți și nimeni nu poate fi complesant, decât *lingușind* pasiunile bune sau rele ale altora, mai cu seamă a acelora, cari sufer de grandomanie.

Vai de turma, unde câinii sunt ocupați a roade oase.

Interesul vorbește în toate limbile.

În bani nu te îngâmfa. Că Dumnezeu dă și ea.

De tăcerea omului rău, ca și de a cânelui mut, se te temi mai mult ca de strigătul lui.

Noi așa suntem dedați a fățări pe alții, încât în urmă ne fățărim pe noi înșine.

(Aplicate la unii orăștieni).

BIBLIOGRAFIE.

Programa școlii de fete a Asociațiunii pe anul școlar 1901/2 publicată de directorul Dr. Vasile Bologa a apărut de câteva săptămâni. Neavând în numărul trecut spațiu să dăm cronică abia acum suntem în poziție să dăm câteva notițe despre această programă. În partea introductivă conține studiul: Prin labirintul de peșteri dela St. Canzian și Divaca în Carst [impresiuni și reflecțiuni geologice] de prof. Victor Păcală, autobiografia fostului profesor al școlii Ioan Popovici, conține apoi discursul rostit la închirierea solemnă a anului școlar 1900/901 de dir. Dr. V. Bologa, discursul rostit tot atunci de delegatul asociațiunii de N. Togan. Din datele școlare extragem următoarele: Personalul școlii și a internatului costă din: director, 2 învățătoare ordinare definitive, un învățător ordinar provizor, 2 învățătoare auxiliare, 2 catceheți, 7 instructori și instructoroare, directoara internatului. Numărul elevilor a fost în cl. I. 20, cl. II. 17, cl. III. 29, cl. IV. 25, în cursul complimentar 4, în internat au fost 57 eleve — Examenle anuale au fost din 23—26 Iunie.

Poesii de Victor Vlad Delamarina au apărut în editura desp. Lugoj al »Asociațiunii« sub îngrijirea d-lui Dr. Valeriu Brăncuș. Volumul de 66 pagini cuprinde Bănățenești și Intocmiri, cele dintâu scri-

se în jargon bănățenesc. Acest volum cuprinde poeziile publicate de prea de vreme regretatul poet în foia ziarul »Dreptatea«. Studenții excursioniști în Septembrie 1894 la congresul dela Constanța își vor aduce aminte de dragutul tip al poetului Vlad, pe atunci în serviciu pe bricul »Mircea« ca ofițer în marina română. Cu câtă bucurie a salutat și a condus el pe atunci pe frații de peste munți, cari au vizitat bricul Mircea.

Luceafărul, revistă literară, a început a apărea cu 1 Iulie n. în Budapesta. Redacția și administrația: VI strada Vörösmarty 60 a. Apare la 1 și 15 a fiecărei luni. Abonamentul pe an 10 cor. — Salutăm cu bucurie aparițiunea organului tinerimei noastre academice, a cărei lipsă s'a simțit de atâta timp. Dorim din suflet, ca în jurul acestei reviste să se grupeze toate puterile noastre tinere, car mai ales tinerimea academică să aibă un loc de întrunire, să nu mai aibă nevoie de cunoscuta »Charta rotunda«. — Numărul 1 și 2 se prezintă foarte bine, materialul literar e bine ales, ilustrațiunile sunt bune și tiparul e bine îngrijit. Comitetul de redacție, în fruntea căruia se află ca redactor-șef dl Alexandru Ciura, precum și șirul colaboratorilor anunțați pân'acum ne îndreptățesc la multe speranțe.

Privitorul, revistă filosofică-politică, redactată și editată de Aurel Onciul, fascicolul pe 1 Iulie a apărut cu următorul sumar: »Condițiunile existenței Românilor«, de Aurel Onciul [urmare]; »Dela Transilvania la Bucovina«, de Constantin Onciul; »Vieța omenescă și prestațiunile ei«, de A. S.; »Visul lui Macari«, de Vladimir Korolenko [traducere].

»Privitorul« apare la 1 și 15 a luni în Brunn [tipografia Oskar Tiller, Neugasse Nr. 71] și costă 4 cor. 80 fileri pe an.

Insertiuni și reclame cu prețuri moderate se primesc la administrația foii „Activitatea“.

S'au deschis Băile Geoagiului și s'a edificat din nou

Hotelul „REISNER“

in imediata

apropiere de baie.

Am onoare a aduce la cunoștința P. T. publicului, că am lărgit ospătăria mea clădind încă 10 chilii pentru oaspeți și le-am provăzută cu mobile moderne.

Am pus la dispoziția on. public o popicărie nouă și am transformat grădina în parc corespunzător.

Recomand oaspeților: o culină excelentă, bere de Dreher zilnic răcorită în ghiață, cele mai bune vinuri pentru masă și de Dessert, procurate direct dela producători și dela școala agronomică a lui EMKE din Geoagiu. Tot soiul de ape minerale. Toate cu prețuri posibile moderate.

Prețurile chiliilor, vuptul de peste zi (în abonament), sunt foarte reduse.

Societăți excursioniste mai însemnate se vor împărtași de prețuri reduse. La dorință servesc cu deslușiri mai apriate. Pun la dispoziția on. public balnear trăsuri pentru persoane și bagaj cu prețuri foarte moderate dela și până la gara Romosului sau Orăștiei.

În fiecare Duminică sau zi de sărbătoare va cânta în grădina-parcul meu prima musică din Orăștie.

Pentru trăsuri și cai am grajduri și șoproanele de lipsă.

Mă recomand cu toată stima on. public, ca nou începător și moștean al acestui loc balnear.

= Cu deosebită stimă =

3-3

Iosif Reisner m. p.,
proprietar-ospătar.

„D A C I A“

institut de credit și economii, societate pe acții.

Reședința societății: Orăștie (Szászváros, Broos).

Birourile societății se află în casele proprii:
(Strada Berăriei nr. 12 lângă posta regească).

Capital social 100.000 cor.

Operațiunile societății sunt:

A) primește depuneri spre fructificare.

a) depuneri fără anunț până la 100 cor. 5½%.

b) depuneri mai însemnate cu anunț de un an cu 6%.

c) depuneri făcute de biserici, școale, corporațiuni culturale ori cu scop de binefacere cu 6%.

Contribuția erarială pentru sumele depuse se plătește prin institut.

Regulamentul special pentru depuneri se cuprinde în libelul de depuneri.

Depuneri, ridicări și anunțări se pot face și prin postă și se rezolvă fără întârziere.

B) Acoardă credite persoanelor pe lângă cambii sau obligații cu caventați.

C) Acoardă împrumuturi pe efecte.

D) Acoardă împrumuturi pe lângă siguranță ipototecară.

E) Institue ramul de amanetare pe aurituri, argintării, pe lângă dispozițiile legale existente, procurându-și concesiunea forului competent.

F) Cumpără și vinde efecte publice, pe cari în cas de lipsă le poate lombarda.

G) Cumpără și vinde realități.

H) Cumpără și vinde ori-ce lucruri mobile.

I) Tot felul de întreprinderi comerciale și economice, în societate cu alții ori singură.

K) Finanțează patente.

L) Arândează și exarândează realități și alte drepturi și întreprinderi de tot soiul.

Direcțiunea.

„Minerva“ inst. tipogr., societate pe acții

in Orăștie Szászváros.

Opuri ---
Bilete de log. ---
Broșuri ---
Circulare ---
Bil. de vizită ---
Invitări ---
Bilanțuri ---
Acții ---
Cap. de epist. ---
Placate ---
Ord. de dans ---
Adrese ---
Compturi ---
Note ---
Preț Curent. ---
Anunțuri ---
Registre ---
Imprimate ---
Couverte ---
Bilete de cun. ---
Etc. etc. etc.

Există deja de 14 ani și este provăzută cu tot felul de material necesar, ca ori-care altă tipografie.

Institutul Tipografic

„Minerva“

pe lângă că efectuește ori-ce comande repede și cu prețuri moderate, se îngrijește totodată ca toate acelea să fie estetic lucrate și fără erori.

Până de present se bucură de spriginul celor mai îndepărtate orașe. Dovadă aceasta despre promptitudinea și acuratețea cu care efectuește ori-ce lucrare.

Ca unica tipografie românească în acest mare comitat, se roagă de binevoitorul sprigin al celorlalte institute rom., precum și al privaților.